

quia inde uberior quamplurimum fructus pendet.

5º Nulla ex ratione, nulloque sub prætextu silentium frangat, solitudinem amet, et si fieri possit recreationibus omnino abstineat; si fieri non possit tempus honestis recreationibus et colloquiis assignatum, sancte transigat, non de inutilibus colloquendo, et potissimum verba vitando, quæ utcumque charitatem lädunt.

6º Quæ proponuntur veritates serio meditari conetur, atque ex iis solidum eliciat fructum ac proposita, quæ in libro papyraceo inscribat, ut ex his deinde sacerdotalis vitae sibi propriam methodum conficiat.

7º Habeat certum spiritus Directorem, quem interdiu consulat, cui generalem ab ultima suarum culparum confessionem faciat. Attamen sine ulla animi perturbatione ad hanc se præparet, nec vanis se angi scrupulis sinat, postquam legitimam suorum eratorum remissionem obtinuerit, neve putet tamen bonam aliquam confessionem unicum exercitorum esse fructum.

8º Ideo juxta proposita argumenta, examina quotidie vitæ suæ instituat, causas noxarum inquirat, remedia provideat, sive ut se emendet, sive ut sacerdotii virtutes enihius exerceat.

9º Tempus liberum utiliter impendat, sive

ad confessionem parandam, sive ad propo-sitas veritates recolendas, sive ad Ss. Eucha-ristiæ sacramentum invisendum.

10º Reliqua si quis singillatim dignoscere cupiat, parvum opusculum consulat, cui titulus: « Manuel du Prêtre en retraite » du P. Valuy S. J.

CAPUT III.

DE INTERIORI ET PERFECTIORI VITA A SACERDOTE IN CHRISTO AGENDA.

1. Hactenus de communi sacerdotali vita egimus, de ea quam omnes necessario persequi debent, ut Christi ministri sint et ad ejus missionem perficiendam summopere studeant. At hæc satis ne sunt? potest ne sacerdos hæc ipsa opere complere, nisi vita interior atque perfectiori in Christo et cum Christo vivat? quem etiam fructum ex his omnibus vel virtutibus vel laboribus retrahat, nisi in Christo et cum eo interiori animo vivere conetur? Apostoli per totam noctem laborantes, nihil cooperant: cur? nonne quia Christus aberat? eo autem adveniente, in nomine ejus rete laxaverunt, et magna piscium copia capta fuit. Ceterum Christus ipse id nobis docuit: « Ego sum,

inquit, vitis, vos palmites: qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere (1). » Unde postea gloriabantur Apostoli in nullo nisi in Christo se vitam habere: « Mihi vivere Christus est et mori lucrum — Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus (2) » ajebat apostolus Paulus, omnesque Christi fideles hortabatur, ut jam conseptuli in baptisme cum Christo, iterumque cum eo et per eum ad vitam educti, nonnisi cum Christo et in Deo viverent: « Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo (3). »

2. Et ut sciremus hanc esse Dei voluntatem, ut nonnisi per Christum et in eo vitam habeamus, hunc, docet Joannes, fuisse Dei Patris finem, cum Filium suum in mundum misit: « In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum (4). » Alia non est Christi fidelibus via, ut perficiantur et salventur, aliud non est sanctitatis medium. Vulgare enim est atque omnibus notum, nullam haberi posse sanctimoniam, nullum supernaturale meritum, nullamque exerceri virtutem, nisi supernaturali, tum habituali, tum actuali opitulante gratia. Jam quis gratiae aut dispensa-

(1) Joan. xv, 5.
(3) Ad Coloss. iii, 3.

(2) Ad Gal. ii, 20.
(4) I. Joan. iv, 9.

tor est aut esse unquam potest nisi Christus ipse, a quo omnia, in quo omnia sunt et ex quo omnia, post eius in cruce oblatum Patri cruentum sacrificium?

3. Quis vero neget ad sublimem sacerdotii dignitatem hominem enectum atque præ omnibus excellenti missione donatum, ad magnam itidem vocari sanctitatem, qua et bene quæ ipsi a Christo commissa sunt administraret, et virtutum splendore omnibus luceat qui in domo seu in Ecclesia sunt, ut et ipsi glorificant Patrem nostrum qui in cœlis est? Videant igitur sacerdotes, utrum sine vita interiori in Christo ad hunc sanctitatis apicem ascendere facile possint, utrum suis fungi muneribus, et illo maxime quo omnibus virtutum exemplo præesse tenentur. Itaque inquiramus quid sit hæc vita interior cum Christo atque in Christo agenda, quibus mediis ad eam adipiscendam disponi, quibusque perfici necesse sit.

I.

*De natura vitæ interioris
a Sacerdote in Christo agendæ.*

1. *Quæ ante originis peccatum.* — Innocentiae justitiæque originalis dono ab Auctore naturæ conditi, atque cum sanctificante gratia Dei filiationem adepti, vitæ

ipsi divinæ homines adjuncti fuerunt, ut nonnisi cum Deo, ex Deo atque in Deo jupiter viverent; adeoque recta voluntas corporis concupiscentiis dominabatur, Deumque ejusque lumen et gratiam quasi ducem sectabatur, ut quod rectum et justum est dumtaxat cogitaret, desideraret, vellet et ageret, hacque vita Dei attributa in se virtutesque manifestaret; quod quidem Dei supremus finis in rerum universitatis creatione fuit, cum nonnisi in hoc extrinseca Dei gloria constitui possit. Hac vita exerciti homines unice bonum sequebantur, eosque ad perfectiorem beatioremque cum ipso unionem Deus vocabat, ad immortalem perpetuamque illam felicitatem, qua eodem prorsus gaudio fruerentur, quo ipse in unitate perfecta trium sanctissimarum Personarum Patris et Filii et Spiritus sancti aeternum et immanenter fruatur.

2. *Quomodo amissa.* — Hæc omnium hominum vita interior in Deo esse debuit, nisi ex inobedientiæ culpa justitiae originis dono expoliati fuissent. At, justitia hac amissa, omnes Adæ filii « peccati servi effecti, sub potestate diaboli ac mortis constituti, tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum et inclinatum, secundum corpus et animam in deterius commutati fuerunt (1). » Hinc

(1) Cone. Trid. Sess. v et vi.

non jam Deo sed sibi ipsi vixerunt; non jam rectum et bonum voluntas sectata est, sed quod pravum erat et malum, quamvis ratio bonum videret et probaret; nec jam divina attributa in se suisque actibus homo expressit, sed concupiscentiarum, amoris proprii et superbiæ præsertim, carnisque depravatos, inordinatosque motus, quippe quod « homo comparatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis. » Hinc rationem etiam ipsam errorum tenebræ obnubilaverunt, et homo in præceps actus, similitudine Dei cum gratia sanctificante amissa, imaginem sane ipsam deformaverat, quamvis destructa nullo modo fuit.

3. *Quomodo Christus restituit.* — Cum nullum esset homini medium, ut per sese suisque viribus ad primitivam illam innocentis Adæ vitam rediret, Christus Dominus sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, excelsior cœlis factus apparuit, qui solus inter homines peccati, mortis et dæmonis servos constitutus, eos ad pristinam revocare vitam aggressus est; quam imprimis suo exemplo agens, præceptis adjumentisque præstitis, omnes docuit eisque præbuit; adeo ut sicut ex veteri Ada homines in mortem, quæ carnalis et exterior est vita, nascuntur; ita ex novo Ada nempe ex Christo ad vitam, quæ spirituallis est et interior, renascantur; et sicut

ex principio peccati veteris homin's carna-
liter homines agebant; ita ex principio san-
ctitatis Christi, nempe ex ejus Spiritu, vi-
tam spiritualem in ipso et per ipsum age-
rent.

4. *Quæ tamen post lapsum difficilior.*
— At non ita facilis hæc nunc temporis est
vita atque ab initio fuit: quamvis enim Chri-
stus pro nobis reconciliationis pretium sol-
verit, ex quo facili ratione per baptismatis
sacramentum hujus vitæ germen esse entiale
adipiscimur, quod est gratia sanctificans et
justificatio per Spiritus sancti inhabitatio-
nem in nobis; non tamen alios omnes pec-
cati originis effectus abstulit, sed ad agonem
reliquit. Est ergo adhuc in nobis vetus homo
qui concupiscentiis naturæque humanæ in-
firmitatibus stipatus, teterimum bellum
novo homini ex Christi justitia sanctificate
indicit, ut non juxta Dei legem, quam reno-
vata a Christo ratio commonstrat, sed juxta
corporis concupiscentias earumque legem
agat, proindeque malum quod non vult,
potius quam bonum quod vult sequatur.

5. *Quid Christus exemplo agendum do-
cuit.* — Christus exemplo suo suisque acti-
bus, quomodo de hoc hoste triumphum age-
remus edocuit: quamvis enim nullam in se
luctam ferret, neque usquam a veteri ho-
mene dominaretur: ita tamen egit ac si lu-
ctam sustinere atque in se teterimum hunc

hostem destruere deberet; quod et plenis-
sime perfecit, carnis et mundi concupiscen-
tiis omnibus conculcatis, crucique suæ af-
fixis. Præterea suo cœlesti agendi modo,
divinisque actibus et virtutibus toto vitæ
suæ curriculo perfectis, quæ interior et spi-
ritualis hominum vita esse debeat, demon-
stravit. Restat igitur, ut sicut hujus vitæ
principium et exemplar Christus est, ita et
effectus sit, modo nos ei cooperemus, in eo
simus, ex eo vitæ hujus beneficium succum-
hauriamus; propterea aperte ait: « Ego sum
vitis vos palmites, » ut sicut palmes non
potest vivere nec ferre fructum a semetipsò
nisi in vite maneat, ita et nos nisi in Christo
maneamus.

6. *Quæ nunc vita interior est.* — Hæc
est ergo vita interior in Christo agenda, ut
nobis, nostro proprio amori, carnis illece-
bris et mundo demortui, quæ Christi sunt
consideremus, quæque ipse cogitavit, opta-
vit, voluit, egit, et nos cogitemus, optemus,
velimus, agamus, nosterque oris spiritus, ut
Jeremias loquitur, Christus sit; Christus
in mente, Christus in ore, Christus in corde,
Christus in animo, Christus in corpore; ni-
hil aliud nisi Christi actus referamus, quo
ejus perfectam imaginem in nobismetipsis
exprimamus. Hanc sæpe doctrinam D. Pau-
lus apertis declaravit verbis: « Si quis, in
genere inquit, spiritum Christi non habet,

hic non est ejus (1); » et alibi: « Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit (2). » Quid autem est spiritum Christi habere et ei vivere, nisi spiritu duci quo Christus ducebatur, atque vitam agere quam ipse agebat?

7. *Hæc vita diversa est ac prior.* — At non incongrue notandum h̄ic plane est, quod ex dictis cuique patet, vitam interiorem in Christo non eamdem prorsus esse, ac vita interior in Deo hominibus fuisse, si primavam receptam innocentiam servassent. Quis enim non videat luctam nobis sustinendam esse, quæ nulla innocentibus hominibus fuisse, et carnem crucifigendam cum vitiis et concupiscentiis suis (3), ut Christi simus? Atque ita agendum tum ad extingendum quod de veteri igne post baptismata remansit, tum ad crimina expienda, tum denique ut ipsius Christi imaginem referamus, cuius vita crux fuit et martyrium, mors vero cruenta et innumeris cruciatibus debita. Quare Salvator noster homines ad se sequendum adhortans: « Qui vult post me venire, inquit, abneget semetipsum, tollat crucem suam et sequatur me (4). » Oportet ergo nos ipsos abnegare, scilicet contra tres, de quibus Joannes loquitur, concipi-

(1) Ad Rom. viii, 9.
(3) Ad Gal. v, 24.

(2) II. Cor. v, 15.
(4) Matth. xvi, 24.

scentias luctam acerrimam ferre, ac præterea crucem sumere ac de nobis holocaustum Patri offerre, illi simile quod Christus cruci affixus obtulit.

8. Homo innocens creatis omnibus rebus frui honeste in paradiſo voluptatis poterat, ut Dei beatitudinem, etiam in hoc mundo, et dominium quod super omnia habet imitetur: quod ex integritate, qua prædictus erat, originali fieri non poterat ut his bonis abuteretur; quin imo finis illi propositus fuerat ex conditis entibus ad omnium Conditorem erigi, eumque, dum viveret, laudare atque efficere, ut ab omnibus Deus laudaretur, quoadusque ad perfectiorem beatitudinem vocatus Deo perpetuo adjiceretur. Sed nunc temporis ex veteri, quod in nobis mansit, voluptatis fermento, non eamdem sequi viam possumus, secus Christus non certe quæ voluptati vulneratæ naturæ sunt opposita sequutus fuisse. Quapropter ut Christo qui his omnibus est mortuus, nosque secum his ipsis in baptimate conseplivit, vere vivamus, necesse omnino est altiora quærere: « Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite... quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram (1). »

9. *Facilior a Christo ac prior redditia.* — Verum quamquam in se non tam facile sit nobis interius cum Christo, ac innocentia

(1) Ad Coloss. iii, 1-2.

homini fuisset interius cum Deo vivere; facillima tamen per Christum hæc vita redditur. qui ait: « Jugum meum suave est et onus meum leve... Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos — Discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris (1). » Itaque in novi hominis Christi interiori vita, suavitas, pax, gaudium et requies inveniuntur, dum in veteris hominis exteriori vita labor et onus hominem premunt. Nam ne putemus, cum in Christo vivimus, nos solos esse vel sine adiutorio et potenti virtute: Christus hanc vitam jugum appellat, ipse nobiscum est, ut onus portet, ipse nobiscum vivit, in nobis habitat, cum in eo vivere et manere velimus: « Qui manet in me et ego in eo. »

10. *De Christi vita in hominibus.* — Profecto duplici modo Christus in eis vivit qui in eo vivunt; est enim in illis ut Verbum Patris quod Deus est, simulque ut Deus homo factus.

Est quidem in iis ut Verbum Patris, non certe tantum communii ratione, qua Deus in omnibus creatis rebus residet, ut conservet ac naturali providentia in ipsis operetur; sed supernaturali etiam quadam ratione, ut in iis justitiam adeptis hanc supernam justitiae vitam servet, augeri, suaque præsen-

(1) Matth. xi, 28, 29.

tia ac vi dirigat, eosque ad æternum promissum præmium faciat pervenire. Etenim ait: « Qui diligit me diligitur a Patre meo, et veniemus, et mansionem apud eum faciemus (1). » Necesse est ergo, ut in animo nostro justitiæ restituto Verbum hoc Patris contemplemur, audiamus, sequamur; ibi enim docet nos per spiritum suum orare, ibi loquitur ad cor nostrum et quæ meliora sunt ostendit, ut magis in dies magisque ipsi uniamur.

11. Præterea dubitandum non est ex Evangelii documentis, quin Christus Deus homo factus in justorum animabus inhabitet et vivat. Quoties enim ait: « Qui manet in me et ego in eo, » et hortatur ut per dilectionem et præceptorum observationem in eo maneamus, quo et ipse in nobis maneat et vivat! quin imo: « In illo die, inquit (scilicet postquam resurrexero, et Spiritum sanctum in vos mittam), vos cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, et vos in me et ego in vobis (2). » Hæc tamen non ita sunt intelligenda, quasi jugiter Christus humanitate sua in nobis immaneat, ea ratione qua re immanet, cum Eucharistiæ mysterio communicamus; sed eadem prorsus ratione ac nos in eo manemus. Scilicet sicut nos in eo sumus tamquam membra capiti copulata, tamquam palmites viti affixi; ita

(1) Joan. xiv, 23.

(2) Joan. xiv, 20.

ipse in nobis est tamquam caput, quod virtute sua in membris est, ac vitis in palmitibus. Etenim sicut caput in unumquodque membrum et vitis in unumquemque palmitem vi ac vitali succo influit; ita Christus in unoquoque nostrum sua luce, gratia et inspirationibus suis, suo amore et auxilio præsens jugiter adest, similis in hoc soli, qui radiis suis totam naturam pervadit terrestrem, suoque lumine et calore vivificat et succrescere ac perfici omnia facit quæ ab hoc ejus influxu non divertunt. Quapropter sicut Pater in Christo manens Christi opera facit (1); ita in nobis Christus manens nostra opera operatur, ipse in nobis et pro nobis revera agit per activam cooperationem, ut principium, causa prima et effector; ipse perficit quæ ad nostram salutem bonumque nostrum amantissime incipit.

12. *Consectaria duo.* — Hinc dignoscere possumus: 1º cur facillima nobis vita interior et facilior etiam fiat, quam innocentibus hominibus fuisse; Redemptoris enim bonitate aliquid novum Auctoris naturæ gratiæ additum fuit, et hic Salvatoris Dei perennis influxus non parum roboris ad obstacula superanda adjecit; 2º cur Christus inquit: « Sine me nihil potestis facere, » nihil quod ad æternam vitam pertineat, nihil meriti supernaturalis ad vitam, nihil

(1) *Joan. xiv, 10.*

sancti quod præmio dignum sit. Christus enim unus est ex quo salvi et in quo sancti esse possumus; ipse est gratiæ et vitæ origo: nobis solis, naturalibus viribus tantum relictis et libero arbitrio, liberum non est nisi peccare, veterisque Adam vitam agere (1).

Vivamus ergo hac vita interiori in Christo, ita in eo vivamus ut cor nostrum ejus cordi adhæreat, ita ut omnia nostra nihil nisi Christi vitam spirent. Quæ vita sane omnibus Christi fidelibus imposta, nobis maxime ejus ministris commendatur, quia tantam adepti sumus dignitatem, tantamque ab eo potestatem recepimus, ut et Deus et Christus Salvator, et Ecclesia et populus subjectus et animæ nostræ salus hoc ac nobis ardentissime et severissime expetant et expectent. Progrediamur ergo et hujus vitæ rationes, modos et media proponamus.

II.

De via purgativa, quæ vitæ interiori in Christo agendæ disponit.

1. *Apostoli doctrina de hominis explanatione.* — « Nunc autem deponite et vos

(1) * Liberum arbitrium non valet nisi ad peccandum. ■
S. Aug. quatenus scilicet ad actus salutares elicendos ineptum per se sit, quamvis per se aptum ad peccandum: unde illud Conc. Arausicanus: « Homo non habet ex se nisi peccatum et mendacium. »

omnia... expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis (1).» Hæc bene intelligenda est Apostoli doctrina, quæ valde necessaria videtur, ut animam ad vitam interiorem cum Christo et in Christo agendum disponamus. Duplicem in nobis esse hominem, docet hic Apostolus, quorum unus est vetus homo, homo vitiatus, quatenus scilicet Ad concupiscentiis est infectus omnibusque vitiis et defectibus, quæ ex natura peccato originis depravata retinemus; alter est novus homo, idem scilicet homo, quatenus spiritu et gratia Christi per baptismum renovatus est atque ad novam vitam productus. Juxta ipsius apostoli doctrinam, baptismum mortem in nobis veteri homini attulit, si per eum originis peccatum intelligamus ex natura contractum; non tamen si per eum hujus peccati effectus sumantur, videlicet concupiscentiæ et vitia; quibus humana natura fuit depravata. Itaque Apostolus sequitur: « Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram (2); » deinde addit: « Exspoliantes vos veterem hominem.» *Mortificatio et exspoliatione* conditions sane sunt vel dispositiones necessariæ ad hoc ut novum hominem induamus, nempe non ut Christi simus, quod jam per baptismum effectum est, sed ut de ejus vita et in eo vivamus, nihil terrestria et humana sectantes,

(1) *Ad Coloss.* iii, 8-9.

(2) *Ibid.* 5.

sed dumtaxat cœlestia quærentes et sapientes, ut initio hujus capituli Apostolus ipse innuerat.

2. *Exspoliationis progressio*.—Sane non unius vel alterius diei hujusmodi exspoliatione opus est, sed adeo necessaria et ejus naturæ, ut in proportione quadam geometrica, si ita loqui fas est, sint exspoliatione veteris hominis et augmentum vitæ novi hominis, ac tantum hæc succrescat et perficiatur, quantum veteris hominis vita decrescat, ejusque domini fiamus. Sed ne arbitremur veteris hominis exspoliationem in eo esse, ut a lethalibus culpis paullatim vitam emendemus et corrigamus. Etenim qui cum Christo conseptuli sunt ad mortem, ut Apostolus loquitur, justitiae vivunt atque mortis hujus pestifera labe non inficiuntur. Verum exspoliatione hæc in eo versatur, ut in dies magis ac magis a lethali peccato, nempe a morte, longe fiamus, quod paullatim omnibus peccati adminiculis et propensionibus morimur, quæ sunt puta iræ, gulæ, amoris proprii, vanitatis et voluptatum vitia, quæque, invitis etiam nobis, in malum nos pertrahunt.

3. *Bellum veniali peccato indicendum*.—Imprimis ergo bellum cujusque generis peccato veniali indicendum, ut tandem eodem odio in illud ac in lethale feramur. Duplicis generis est veniale peccatum, unum quod

volentibus ac scientibus nobis committitur, aliud quod ex naturæ fragilitate procedit, atque etiam bona opera deturpat. Si vitam in Christo agere volumus, quis non videat luctam acerrimam sustinendam, ut prorsus primi generis peccatum ex animo et actibus nostris eradicemus? Putamus ne parvi momenti rem esse veniale peccatum deliberatum, eo quod venia dignum sit? At non cogitamus: 1º quam gravissime Dei bonitatem et majestatem offendat; 2º quos calamitosos effectus in anima gignat. Certe qui ita peccat gloriam Dei lædit, quod ei tantillam creaturam, parvamque satisfactionem et voluptatem præfert: unde Deus infinite bonus ac misericors, gravissime tamen, in hac vel in altera vita, harum culparum causa, amicos suos et justos punit, pro quibus tot tulit ignominias, privationes ac dolores, ut sospites faceret. Ceterum non minimi habendum est, quod paullatim animi vires enervat, gratiam et charitatem minuit, somnolentos in Dei servitio reddit, atque efficit ut sensim sine sensu etiam in lethalia incurramus peccata, nempe in animæ mortem. Putatis ne hoc animæ tempore ad vitam interiorem in Christo agendam quempiam tendere posse, cum Spiritus sancti fervorem et unctionem a se abigat, dignusque sit quem Deus incipiat evomere ex ore suo?

4. *Minuenda venialia ex fragilitate*

acta. — Cura etiam non minima adhibenda est, ut venialia minuamus, quæ ex naturæ fragilitate obveniunt. Profecto non vacat nobis, nisi speciale Dei privilegium accedat, ea omnino excutere, atque ab eis nos ad mortem usque servare: attamen majori diligentia majoribusque conatibus, gratia Dei opitulante, facile erit quedam expellere, naturam vincere, roborare voluntatem, ut promptiores in Dei servitio simus eique placemus. Hi conatus Deum benignorem nobis reddent, qui majores, numerosioresque suæ divinæ bonitatis opes præbebit, nobisque præsentior suo amore fiet.

5. *Examen particulare.* — Ad ejusmodi spirituales dirigendos conatus, fructuosioresque reddendos, S. Ignatius utilissimum proponit *examinis particularis* remedium, cuius praxim hic breviter exponere liceat:

Sumatur unum præ ceteris tantum veniale, ex naturæ fragilitate frequentius commissum et expellendum peccatum.

1º Mane fiat propositum firmum illud diligissime vitandi.

2º Si per diem deficimus, manu pectori admota, venia petatur a Deo et propositum renovetur.

3º Ante prandium de numero lapsuum examen instituatur et distinctis punctis notetur.

4º Idem fiat examen ante cubitum et nu-